

P. Akkermans

DOOR KERSTIN • MAART 2026

Wie oud genoeg is om Van Kooten en De Bie bewust te hebben meegemaakt, hoort bij de naam P. Akkermans waarschijnlijk meteen een stemmetje. Een wat ijle stem, een tikje hoog, een tikje gewichtig, maar bovenal verwachtingsvol. Prof. dr. ir. P. Akkermans was niet gevraagd, niet gepolst, niet benaderd en al helemaal niet benoemd. Maar hij werd wel genoemd. Althans, dat had hij horen zeggen. En dat was voldoende om met een ernstig gezicht plaats te nemen voor de camera.

Er zit iets onweerstaanbaars in die gedachte. Genoemd worden is in Nederland een bijna officiële tussenfase tussen niets en iets. Je bent nog nergens, maar je hangt al in de lucht. Je naam circuleert. Je bent nog geen minister, bestuurder, hoogleraar, voorzitter of bijzonder adviseur, maar er is beweging rond je persoon. En beweging, zo weten we sinds de moderne managementtaal, is bijna hetzelfde als betekenis.

Ook de wetenschap kent haar Akkermansen. Niet omdat wetenschappers per definitie ijdel zijn. Wie ooit vier jaar heeft geworsteld met een literatuurlijst, een lastig databestand, een weerbarstige promotor of een voetnoot die niet wil gehoorzamen, weet dat wetenschap eerder een oefening in nederigheid is. Maar het academische systeem is óók een systeem van namen. Wie wordt genoemd? Wie staat op het artikel? Wie mag spreken op het congres? Wie zit in de commissie? Wie wordt geciteerd? Wie mag de onderzoekslijn trekken? Wie is zichtbaar, en wie doet in stilte het werk? Laat ik even uit de school klappen: ook Floor en ik hebben, zij het kortstondig, een robbertje gevochten om wie als eerste naam op ons Handboek en Werkboek Buitenpromoveren genoemd mocht worden.

Voor buitenpromovendi is die vraag extra interessant. Zij bevinden zich vaak aan de rand van de universiteit, maar niet aan de rand van de kennis. Ze werken in ziekenhuizen, scholen, rechtbanken, gemeenten, bedrijven, maatschappelijke organisaties of als zelfstandig professional. Daar zien ze dingen die binnen de universiteit soms pas veel later als 'relevant onderzoeksobject' worden herkend. Ze hebben praktijkkennis, veldgevoel, professionele intuïtie en vaak een grote persoonlijke drive. Alleen: hun naam wordt niet

altijd vanzelf genoemd. Sterker nog: soms moeten buitenpromovendi eerst bewijzen dat ze überhaupt in de academische conversatie thuishoren. Niet omdat hun onderwerp minder interessant is, maar omdat hun route minder standaard is. Ze hebben geen kamertje op de vakgroep, geen daily koffieautomaatgesprekken, geen vanzelfsprekende plek in het promovendioverleg. Ze komen binnen via een zijdeur die officieel openstaat, maar waar soms nog een stoel, drie formulieren en een misverstand voor staan.

En dan is er de actualiteit. Universiteiten kijken scherper naar geld, tijd en capaciteit. Begeleiding kost tijd. Promotietrajecten vragen infrastructuur. Niet-werknemerpromovendi zijn niet gratis, ook niet als zij zelf geen salaris van de universiteit ontvangen. Dat is op zichzelf geen vreemde constatering. Wetenschap drijft niet alleen op idealisme, maar ook op agenda's, uren, bibliotheken, ethische commissies, datamanagement, promotiecommissies en mensen die e-mails beantwoorden met zinnen als: "Dank voor uw bericht, ik kom hier zo spoedig mogelijk op terug." Toch schuurt er iets wanneer buitenpromoveren vooral in financiële termen wordt besproken. Alsof de buitenpromovendus een kostenpost is die zich toevallig heeft vermomd als onderzoeker. Terwijl je het ook anders kunt bekijken: als iemand die kennis, ervaring, netwerk, maatschappelijke vragen en vaak ook een flinke dosis eigen tijd meebrengt. Iemand die niet vraagt: 'Word ik genoemd?', maar: 'Mag mijn vraag meedoen?'

Daar zit het verschil met professor Akkermans. Akkermans wachtte niet zozeer op een inhoudelijk gesprek; hij wachtte op erkenning. Hij was minder geïnteresseerd in het probleem dan in de functie die mogelijk bij het probleem hoorde. De buitenpromovendus is meestal precies andersom. Die begint niet bij de titel, maar bij de vraag. Waarom werkt deze aanpak wel in de praktijk, maar niet in de theorie? Waarom sluiten regels niet aan op mensen? Waarom verdwijnt kennis uit organisaties zodra ervaren professionals vertrekken? Waarom doen we alsof iets goed geregeld is, terwijl iedereen in het veld weet dat het piept en kraakt? Pas veel later komt de titel in beeld. Doctor worden is mooi. Natuurlijk. Niemand schrijft jarenlang avonden, weekenden en vakanties vol uitsluitend uit liefde voor het subhoofdstuk. Maar de beste buitenpromoties beginnen zelden met de wens om 'dr.' op een visitekaartje te zetten. Ze beginnen met irritatie, verwondering, koppigheid of een professioneel ongemak dat niet meer weggaat.

Misschien zouden universiteiten daarom iets vaker Akkermans in gedachten moeten houden om buitenpromovendi te waarderen voor wie zij zijn. Er is een wereld van verschil

tussen iemand die vooral beschikbaar is voor erkenning en iemand die beschikbaar is voor onderzoek.